

সম্প্রদায়ভিত্তিক অংশগ্রহণমূলক গৱেষণা (CBPR)

সম্প্রদায়ভিত্তিক অংশগ্রহণমূলক গৱেষণা (CBPR) হৈছে গৱেষণাৰ এক সহযোগিতামূলক পদ্ধতি যিয়ে গৱেষণা প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰতিটো পৰ্যায়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্য, সাংগঠনিক প্ৰতিনিধি, আৰু শৈক্ষিক গৱেষকসকলক সমান অংশীদাৰ হিচাপে সক্ৰিয়ভাৱে জড়িত কৰে। চিবিপিআৰৰ কেন্দ্ৰীয় ধাৰণাটো হ'ল সম্প্ৰদায়সমূহ কেৱল গৱেষণাৰ বিষয় নহয় বৰঞ্চ জ্ঞানৰ সহ-সৃষ্টিকৰ্তা। এই অংশগ্রহণমূলক আৰ্হিটোৱে স্থানীয় জ্ঞানৰ মূল্যক স্বীকৃতি দিয়ে আৰু সম্প্ৰদায়টোক প্ৰভাৱিত কৰা বাস্তৱ জীৱনৰ সমস্যাসমূহৰ সমাধানৰ বাবে ইয়াক শৈক্ষিক বিশেষজ্ঞতাৰ সৈতে একত্ৰিত কৰিব বিচাৰে। চিবিপিআৰৰ লক্ষ্য হৈছে গৱেষক আৰু সম্প্ৰদায়ৰ মাজত সমতা, পাৰস্পৰিক সন্মান, আৰু ভাগ-বতৰা কৰা ক্ষমতাৰ প্ৰসাৰ। গৱেষণামূলক প্ৰশ্ন চিনাক্তকৰণ, পদ্ধতিৰ ডিজাইন, তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিশ্লেষণ, আৰু তথ্যসমূহ প্ৰয়োগ কৰাত সম্প্ৰদায়টোক জড়িত কৰি চিবিপিআৰে নিশ্চিত কৰে যে গৱেষণা ই সেৱা আগবঢ়োৱা লোকসকলৰ প্ৰয়োজন আৰু অগ্ৰাধিকাৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই থাকে। এই অন্তৰ্ভুক্ত পদ্ধতিয়ে গৱেষণাৰ ফলাফলৰ প্ৰাসংগিকতা আৰু সঠিকতা বৃদ্ধি কৰাই নহয়, সম্প্ৰদায়সমূহক সামূহিক পদক্ষেপ ল'বলৈও শক্তিশালী কৰে। চিবিপিআৰ নৈতিক নিয়োজিততা, সহ-শিক্ষণ, প্ৰতিফলনশীলতা, আৰু দীৰ্ঘম্যাদী অংশীদাৰিত্বৰ দৰে নীতিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হয়। সামগ্ৰিকভাৱে চিবিপিআৰে সম্প্ৰদায়ৰ ওপৰত গৱেষণাৰ পৰা সম্প্ৰদায়ৰ সৈতে গৱেষণালৈ পৰিৱৰ্তনক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে, যাৰ ফলত ই জ্ঞান সৃষ্টি আৰু সামাজিক পৰিৱৰ্তন দুয়োটাৰে বাবে এক শক্তিশালী আহিলা হৈ পৰে।

সম্প্রদায়ভিত্তিক অংশগ্রহণমূলক গৱেষণাৰ নীতিসমূহ (CBPR)

সম্প্রদায়ভিত্তিক অংশগ্রহণমূলক গৱেষণা (CBPR) সুপ্ৰতিষ্ঠিত নীতিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হয় যিয়ে নৈতিক সহযোগিতা, অংশীদাৰী মালিকীস্বত্ব, আৰু সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। এইবোৰৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হৈছে:

১) প্ৰথম আৰু প্ৰধান নীতি হ'ল সম্প্ৰদায়টোক পৰিচয়ৰ একক হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া। চিবিপিআৰে স্বীকাৰ কৰে যে সম্প্ৰদায়সমূহ কেৱল গৱেষণাৰ বাবে নিষ্ক্ৰিয় পৰিৱেশ নহয় বৰঞ্চ ভাগ কৰা মূল্যবোধ, অভিজ্ঞতা আৰু লক্ষ্য থকা ব্যক্তিকে গঠিত। সামগ্ৰিকভাৱে সম্প্ৰদায়টোক জড়িত কৰাটোৱে বিশ্বাস গঢ়ি তোলাত সহায় কৰে আৰু গৱেষণাটো স্থানীয় বাস্তৱতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি হোৱাটো নিশ্চিত কৰে।

২) আন এটা কেন্দ্ৰীয় নীতি হ'ল সমগ্ৰ গৱেষণা প্ৰক্ৰিয়াটোত সকলো অংশীদাৰৰ ন্যায্য অংশগ্রহণ। চিবিপিআৰ এই বিশ্বাসৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ় লৈ উঠিছে যে শৈক্ষিক গৱেষক, ব্যৱহাৰকাৰী, আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যকে ধৰি সকলো অংশীদাৰে মূল্যবান জ্ঞান আৰু দক্ষতা আনে। ই ভাগ-বতৰা কৰা সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ, স্বচ্ছতা আৰু পাৰস্পৰিক সন্মানৰ প্ৰসাৰ ঘটাই গৱেষণাৰ পৰস্পৰাগত ক্ষমতাৰ ভাৰসাম্যহীনতাক প্ৰত্যাহ্বান জনাব বিচাৰে। ইয়াৰ ফলত অধিক গণতান্ত্ৰিক আৰু সৰ্বাংগীন গৱেষণাৰ ফলাফল পোৱা যায়।

৩) সহ-শিক্ষণ আৰু সামৰ্থ্য বিকাশও চিবিপিআৰৰ মূল নীতি। এই পদ্ধতিয়ে গৱেষক আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ মাজত পাৰস্পৰিক শিক্ষণক লাভান্বিত কৰে, যাৰ ফলত দুয়োপক্ষই বুজাবুজি আৰু দক্ষতা বৃদ্ধি পায়। অংশগ্ৰহণমূলক তথ্য সংগ্ৰহ, যৌথ বিশ্লেষণ, আৰু ফলাফল প্ৰচাৰৰ দৰে সহযোগিতামূলক কাৰ্যকলাপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়সমূহে তেওঁলোকৰ গৱেষণা বৃদ্ধি কৰে, আনহাতে শিক্ষাবিদসকলে স্থানীয় প্ৰেক্ষাপটৰ গভীৰ অন্তৰ্দৃষ্টি লাভ কৰে। এই পাৰস্পৰিক শিক্ষণে একক গৱেষণা প্ৰকল্পৰ পৰিসৰৰ বাহিৰৰ স্থানীয় সমস্যাসমূহ সমাধান কৰিবলৈ সম্প্ৰদায়ৰ সামৰ্থ্য গঢ়ি তোলাত সহায় কৰে।

৪) চিবিপিআৰৰ এটা সংজ্ঞায়িত নীতি হ'ল জ্ঞানৰ সহ-নিৰ্মাণ, যিয়ে গৱেষণামূলক প্ৰশ্ন, পদ্ধতি আৰু ব্যাখ্যাৰ সহযোগিতামূলক চিনাক্তকৰণৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। পৰস্পৰাগত গৱেষণাত জ্ঞান এটা দিশত প্ৰবাহিত হয়। চিবিপিআৰে থলুৱা জ্ঞান ব্যৱস্থা আৰু অভিজ্ঞতাক মূল্য দিয়া দুমুখীয়া বিনিময়ক প্ৰসাৰিত কৰে। এই অংশগ্ৰহণমূলক আৰ্হিটোৱে গৱেষণাটো বৈজ্ঞানিকভাৱে বৈধ আৰু সামাজিকভাৱে অৰ্থপূৰ্ণ দুয়োটা দিশতে নিশ্চিত কৰে।

৫) দীৰ্ঘম্যাদী অংশীদাৰিত্ব আৰু বহনক্ষমতাৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা আন এক মূল নীতি। চিবিপিআৰ প্ৰকল্পসমূহ প্ৰায়ে দীৰ্ঘম্যাদী সম্পৰ্কত শিপাই থাকে যিবোৰ কোনো বিশেষ অধ্যয়নৰ জীৱনকালৰ বাহিৰলৈকে বিস্তৃত। গৱেষণা শেষ হোৱাৰ পিছতো গৱেষকসকলক সম্প্ৰদায়ৰ সৈতে জড়িত হৈ থাকিবলৈ উৎসাহিত কৰা হয়, যাৰ ফলত অবিৰত সমৰ্থন, তথ্যসমূহ কাৰ্যকৰী কৰা, আৰু অনুসৰণমূলক পদক্ষেপসমূহৰ সুবিধা হয়।

৬) সমগ্ৰ চিবিপিআৰ প্ৰক্ৰিয়াটোত নৈতিক অনুশীলন নিহিত হৈ থাকে। চিবিপিআৰত নৈতিক বিবেচনাসমূহে ব্যক্তিগত সন্মতিৰ বাহিৰলৈ গৈ সম্প্ৰদায়ৰ সন্মতি, স্বচ্ছতা, আৰু ভাগ-বতৰা কৰা সুবিধাসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰে। সাংস্কৃতিক নীতি-নিয়ম, গোপনীয়তা আৰু ন্যায়পৰায়ণতাৰ প্ৰতি সন্মান সৰ্বোচ্চ, আৰু নৈতিক দ্বিধাদ্বন্দ্বসমূহ মুকলি আলোচনা আৰু পাৰস্পৰিক বুজাবুজিৰ জৰিয়তে সমাধান কৰা হয়।

৭) চিবিপিআৰত গৱেষকৰ ফালৰ পৰা অবিৰত আত্মপ্ৰতিফলন আৰু প্ৰতিফলন ক্ষমতা জড়িত হৈ থাকে। গৱেষকসকলক নম্ৰতা আৰু সঁহাৰি বজাই ৰাখিবলৈ নিজৰ পক্ষপাতিত্ব, ক্ষমতা আৰু অনুমানসমূহ পৰীক্ষা কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰা হয়। প্ৰতিফলনশীলতাই নিশ্চিত কৰে যে গৱেষণাটো ন্যায়, সমতা আৰু সন্মানৰ মূল্যবোধৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই থাকে।

চিবিপিআৰ (সম্প্ৰদায়ভিত্তিক অংশগ্ৰহণমূলক গৱেষণা)ৰ মূল্যবোধ

সম্প্ৰদায়ভিত্তিক অংশগ্ৰহণমূলক গৱেষণাৰ (CBPR) মূল্যবোধসমূহে এই সহযোগিতামূলক গৱেষণা পদ্ধতিৰ নৈতিক আৰু দাৰ্শনিক ভেটি গঠন কৰে। এইবোৰ তলত আলোচনা কৰা হ'ল:

১) পাৰস্পৰিক সন্মান: গৱেষণা প্ৰক্ৰিয়াত গৱেষক আৰু সমাজৰ সদস্যসকলক সমানে মূল্য দিয়া হয়। ইয়াত স্থানীয় জ্ঞান, পৰস্পৰা, আৰু জীৱিত অভিজ্ঞতাৰ প্ৰতি সন্মানৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও ই মুকলি মন আৰু সাংস্কৃতিক সংবেদনশীলতাক উৎসাহিত কৰে।

"This work by Gopal Kumar Sarma
is licensed under a Creative
Commons Attribution-NonCommercial
4.0 International License
(CC BY-NC 4.0)"

- ২) সমতাঃ চিবিপিআৰে ক্ষমতা, দায়িত্ব, আৰু সুবিধাৰ ন্যায্য অংশীদাৰিত্বৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। ই সকলো অংশীদাৰৰ পৰা সমান কণ্ঠ আৰু অৱদান নিশ্চিত কৰে।
- ৩) গণতান্ত্ৰিক অংশগ্ৰহণঃ চিবিপিআৰত সকলো অংশীদাৰে গৱেষণা প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰতিটো পৰ্যায়তে সক্ৰিয়ভাৱে জড়িত হৈ থাকে। ই সামূহিক সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আৰু ভাগ-বতৰা নেতৃত্বক উৎসাহিত কৰে। ইয়াৰ উপৰিও ই সম্প্ৰদায়ৰ মালিকীস্বত্ব আৰু জবাবদিহিতা বৃদ্ধি কৰে।
- ৪) সহ-শিক্ষণঃ চিবিপিআৰে শিক্ষাবিদ আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ মাজত পাৰস্পৰিক শিক্ষণৰ প্ৰসাৰ ঘটায়। ইয়াত স্থানীয় জ্ঞানৰ সৈতে বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ সংমিশ্ৰণ ঘটিছে। ই দুয়োপক্ষৰ সামৰ্থ্য গঢ়ি তোলে আৰু পাৰস্পৰিক বুজাবুজিৰ পোষকতা কৰে।
- ৫) সৱলীকৰণঃ চিবিপিআৰে সম্প্ৰদায়সমূহক নিজৰ উন্নয়নৰ নিয়ন্ত্ৰণ ল'বলৈ সক্ষম কৰে। ই অংশগ্ৰহণকাৰীসকলৰ মাজত আত্মবিশ্বাস, দক্ষতা, আৰু নেতৃত্ব গঢ়ি তোলে। ইয়াৰ উপৰিও ই সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰত দীৰ্ঘম্যাদী সমস্যা সমাধানৰ ক্ষমতাক উৎসাহিত কৰে।
- ৬) সামাজিক ন্যায্যঃ চিবিপিআৰৰ লক্ষ্য হৈছে বৈষম্য হ্ৰাস কৰা আৰু ব্যৱস্থাগত প্ৰান্তীয়কৰণৰ সমাধান কৰা। ই এনে গৱেষণাক সমৰ্থন কৰে যিয়ে বাস্তৱিক, ইতিবাচক পৰিৱৰ্তনলৈ লৈ যায়। ইয়াত বন্ধিত গোটৰ মংগল আৰু অধিকাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হয়।
- ৭) বহনক্ষমতাঃ চিবিপিআৰে গৱেষণা প্ৰকল্পৰ বাহিৰেও স্থায়ী সম্পৰ্কক উৎসাহিত কৰে। ই সম্প্ৰদায়ৰ নিৰন্তৰ উন্নতিৰ বাবে ব্যৱস্থা আৰু দক্ষতা গঢ়ি তোলে। ই গৱেষণাৰ সুবিধাসমূহ দীৰ্ঘম্যাদী আৰু অৰ্থপূৰ্ণ হোৱাটো নিশ্চিত কৰে।